

DA LI BI ISUS SLAVIO VASKRS

Svakog proleća uzbuđenje oko Vaskrsa ispunjava vazduh. Mnoge crkve pripremaju posebne uskršnje programe o smrti i vaskrsenju Isusa Hrista. U mnogim kućama majke farbaju uskršnja jaja, a očevi skrivaju praznične simbole živih boja oko kuće i po travnjaku da bi ih, kad svane uskršnje jutro, njihova deca mogla da potraže.

Plišane uskršnje zeke i čokoladni zečevi mogu se svuda videti u nedeljama koje prethode ovom velikom verskom prazniku. Tu su zatim uskršnja jutrenja, kada se vernici okupljaju da čuju priču o Isusovom vaskrsenju i proslave taj čudesni događaj, posmatrajući izlazak Sunca na istoku.

Međutim, kakve veze spajaju ofarbana jaja i uskršnjeg zeca sa vaskrsenjem Isusa Hrista? Kako je došlo do toga da se ti naizgled nereligiozni simboli povežu sa tim događajem?

Možemo li naći bilo kakav istorijski ili biblijski pomen o tome kako su Isus ili Njegovi učenici slavili Vaskrs ili učili roditelje i decu da farbaju jaja i izlažu zeke na taj praznik? Da li su Isus ili Njegovi apostoli uputili sledbenike da se okupljaju da slave Njegovo vaskrsenje u vreme izlaska Sunca na uskršnju nedelju, ili možda, u bilo koje drugo vreme?

Ako Vaskrs nisu ustanovili ni Isus ni Njegovi apostoli, odakle je onda potekao? Drugim rečima, kad bi Isus danas živeo među nama, kao ljudsko biće od krvi i mesa, da li bi i On slavio Vaskrs ili podsticao druge da to čine? Odgovori na ta pitanja postoje. Za neke od njih potrebno je malo istraživanja, ali ipak postaju očigledni kada upotrebimo istoriju i Bibliju.

Apostolski zapis o Vaskrsu

Ma koliko to bilo iznenađujuće, ostaje činjenica da u Novom zavetu nigde nije spomenut Vaskrs. U engleskoj Bibliji /prevod kralja Džejmsa/ (Dela 12,4) doduše nailazimo na reč *Easter* (Vaskrs), ali to je gruba pogreška u prevodu koja je ispravljena u skoro svim ostalim prevodima Biblije. Originalna grčka reč glasi *pascha*, pravilno prevedena sa *Passover* (pasha u prevodu Đ. Daničića, prim. prev) u praktično svim savremenim verzijama, gde god se taj izraz javlja u Svetom pismu. Ona se odnosi na Pashu koja je bila uvedena, kada je Bog oslobodio Izrailjce iz egipatskog ropstva (2. Mojsijeva 12).

Prvi apostoli, od nastanka Novozavetne Crkve pa sve do kraja prvog veka, u kome je umro apostol Jovan, nisu ostavili ni najmanji zapis o svetkovanju Vaskrsa ili o tome da su drugi poučavani da to čine. Od Isusa do Jovana, nijedan apostol nije ostavio ni najmanji nagoveštaj o sprovođenju ili propagiranju svetkovanja kakvo danas poznajemo u uskršnjoj nedelji.

Međutim, to ne znači da Rana crkva nije imala određene verske obrede. Apostol Pavle, oko 25 godina posle Isusove smrti i vaskrsenja, jasno je rekao vernicima crkve u Korintu da treba da nastave svetkovanje „*nove pashe*“, kako je to Hristos zapovedio. Pavle je ovako pisao: „Jer ja primih od Gospoda što vam i predadoh, da Gospod Isus onu noć u koju bejaše predan uze hleb. I zahvalivši prelomi i reče: uzmite, jedite, ovo je telo moje, koje se za vas lomi; ovo činite meni za spomen. Tako i čašu, po večeri, govoreći: ovo je čaša novi zavet u mojoj krvi; ovo činite, kad god pijete, meni za spomen. Jer kad god jedete ovaj hleb i čašu ovu pijete, smrt Gospodnju obznanjujete, dokle ne dođe. Tako koji nedostojno jede ovaj hleb ili pije čašu Gospodnju, kriv je telu i krvi Gospodnjoj.“ (1. Korinćanima 11, 23-27)

U delima apostola Pavla i Luke, njegovog saputnika i pisca knjige Dela apostolska, redovno se pominju nedeljna Subota i biblijski praznici navedeni u 3. Mojsijevoj 23. poglavlju. Međutim, ono što ostaje upadljiva je činjenica da tu nema Vaskrsa (1. Korinćanima 5,68; Dela 2,14; 13,42.44; 17,13; 18,4; 20,6.16).

Pošto ni Isus ni apostoli nisu uveli svetkovanje Vaskrsa, odakle je taj praznik stigao i kako je postao opšte prihvaćeni deo i praznik u tradicionalnom hrišćanstvu?

Poreklo Vaskrsa

Nije teško doći do porekla Vaskrsa i onoga što on zaista predstavlja. Mnogi naučni radovi ukazuju na to da je Vaskrs prehrišćanski religiozni praznik, koji je nastao i razvijao se mnogo pre Isusovog vremena i koji je prenet u novu eru preko istorije imperija kakve su bile Vavilon, Persija, Grčka i na kraju Rim.

Vajnov rečnik Starog i Novog zaveta (*Vine's Complete Expository Dictionary of Old and New Testament Words*) kaže: „Reč 'Easter' (Vaskrs) nije hrišćanskog porekla. To je oblik reči *Astarte*, jedne od titula haldejske (vavilonske) boginje, kraljice neba. U odnosu na Pashu paganski praznik *Easter* bio je potpuno različit, uveden u apostatsku zapadnu religiju kao deo pokušaja da se paganski praznici prilagode hrišćanstvu.” (W.E.Vine, 1985, “Easter”)

Aleksander Hislop u svojoj knjizi *The Two Babylons* (Dva Vavilona; 1959) istražuje poreklo Vaskrsa. On je otkrio da je oblik Vaskrsa zadržan kod mnogih naroda, bez obzira na to da li su primili hrišćanstvo ili nisu. „Šta reč Vaskrs (Easter) znači sama po sebi? Ona je prevashodno haldejskog porekla. *Easter* nije ništa drugo do *Astarte*, jedna od titula Beltise, boginje neba, čije su ime stanovnici Ninivije izgovarali kao ... *Ištar*.” (str. 103)

Vaskrs i običaji povezani s njim potiču od raznih paganskih rituala. Hislop objašnjava da je „četrdesetodnevni post neposredno pozajmljen od poštovalaca vavilonske boginje.” (Hislop, str. 104) U Egiptu je sličan 40dnevni post „držan izričito u znak sećanja na Adonisa ili Ozirisa, velikog boga posrednika.” (Hislop, str. 105)

Prehrišćanski prolećni praznik

Kako je, onda, 40dnevni post počeo da se povezuje sa vaskrsenjem? Hislop nastavlja: “Među paganima taj post izgleda da je bio neophodni uvod u veliki godišnji praznik kojim su naizmeničnim plakanjem i radovanjem obeležavali smrt i vaskrsenje Tamuza.” (Hislop, str. 105)

Tamuz je bio glavno vavilonsko božanstvo i muž boginje Ištar. Kult Tamuza bio je toliko rasprostranjen u starom veku, da je zahvatio čak i Jerusalim. U Knjizi proroka Jezekilja 8,12-18 Bog opisuje taj kult i naziva ga gadošću, nečim što Mu je odvratno i neprihvatljivo.

Vavilonjani su svakog proleća proslavljali veliki praznik u čast Tamuzove smrti i navodnog vaskrsenje, i to mnogo vekova pre nego što je Hristos hodao Zemljom. Hislop je dao mnoštvo dokaza da je poreklo Vaskrsa za više od 2000 godina starije od današnjeg hrišćanskog praznika!

Hislop navodi Kasijana koji je živeo u petom veku, a koji piše o tome da Vaskrs pre predstavlja paganski običaj nego poštovanje Novog zaveta. „Treba da se zna da nije bilo 40dnevnog posta, sve dok savršenost te prve Crkve nije bila narušena.” (str. 104)

Ser Džems Frejzer opisuje kako su uskršnje ceremonije ušle u zvaničnu Crkvu: „Kad samo pomislimo koliko puta je Crkva vešto uspela da poseje seme nove vere na staru pagansku osnovu, možemo pretpostaviti da je uskršnje slavljenje umrlog i vaskrslog Hrista

nakalemljeno na sličan praznik mrtvog i vaskrslog Adonisa (grčkog imena boga Tamuza), koji ... je svetkovan u isto godišnje doba." (*The Golden Bough; Zlatna grana; 1993, str. 345*)

Zašto jaja i zečevi?

A šta je sa ostalim običajima koji su vezani za Vaskrs? Jedan katolički pisac objašnjava kako je došlo do povezivanja jaja i zečeva sa Vaskrsom. Odmah ćete zapaziti nepostojanje bilo kakve veze sa Svetim pismom kada je reč o tim mitskim ritualima:

„Jaje je postalo vrlo popularan simbol Vaskrsa. Mitovi o nastanku sveta kod mnogih starih naroda počivaju na kosmogenom jajetu iz koga je nastao univerzum. U starom Egiptu i Persiji prijatelji su razmenjivali ukrašena jaja u vreme prolećne ravnodnevice, koja je označavala početak njihove nove godine. Ta jaja su za njih bila *simbol plodnosti* zbog toga što je drevnim narodima izlazak živog bića iz jajeta bio veliko iznenađenje. Hrišćani na Bliskom istoku usvojili su taj običaj i uskršnje jaje je postalo religiozni simbol. Ono je predstavljalo grob iz koga je Isus izašao u novi život.” (Greg Djus, *Catholic Customs and Traditions, 1992, str. 101*)

Kao i jaja, tako su i zečevi počeli da se vezuju za Vaskrs, jer predstavljaju snažan simbol iz drevnih obreda plodnosti. „Maloj deci se obično govori da uskršnja jaja donosi uskršnji zeka. Zečevi su deo prehrišćanske simbolike plodnosti zbog svoje sposobnosti da se brzo razmnožavaju. Uskršnji zeka nikad nije imao religiozno značenje.” (Djus, str. 102)

Pošteni biblijski naučnici priznaju da Isus nikad nije odobrio taj praznik, niti su to učinili njegovi apostoli. To je urađeno za vreme cara Konstantina i Sabora u Nikeji 325. godine, skoro tri veka posle Isusove smrti i vaskrsenja iz mrtvih, Vaskrs je zamenio Pashu.

Enciklopedija Britanika kaže: „Konačno rešavanje spora (da li i kada svetkovati Vaskrs) bilo je jedno od razloga da Konstantin sazove Nikejski sabor 325. godine... Sabor je jednoglasno odlučio da se Vaskrs svetkuje u nedelju i to u istu nedelju po celom svetu, i „da niko posle toga ne sledi slepilo Jevreja.” (11. izdanje, str. 828, 829, „Uskrs”)

Konstantinova odluka bila je odlučujuća prekretnica za hrišćanstvo. Oni koji su ostali verni Isusovim i apostolskim uputstvima, postali su otpadnici, mala i progonjena grupa (Jovan 15, 18-20). Veoma raznolik skup verovanja i prakse, preuzet iz starih, prehrišćanskih religija, ali zaogrnut plaštom hrišćanstva, učvrstio se u praksi kod većine.

Da li bi Isus svetkovao Vaskrs?

Pošto je Katolička crkva usvojila paganske simbole jaja i zečeve vekovima posle Hristovog vaznesenja, da li hrišćani treba taj praznik da slave ili podstiču druge da to čine?

Da bismo odgovorili na to pitanje, vratimo se na naslov ovog članka: „Da li bi Isus slavio Vaskrs?”

On je to sigurno mogao da kaže. Mogli su i apostoli, čija su učenja i doktrine sačuvani u knjigama Dela apostolska, i u poslanicama koje su napisali Pavle, Petar, Jakov, Juda i Jovan. Međutim, nigde nema ni pomena od takve preporuke, niti bilo čega što bi na njega podsećalo.

Sveto pismo ne podržava taj prehrišćanski praznik i u stvari osuđuje takve proslave. Pošto Sveto pismo osuđuje paganske obrede i klanjanje lažnim bogovima (5. Mojsijeva 12,29-32), mi znamo da za Boga Oca i Isusa, Njegovog Sina Vaskrs nije značajan, niti ga oni odobravaju.

Isus je, u stvari, potpuno suprotstavljen religioznim ritualima koji Ga navodno slave, a u stvarnosti imaju korene u obožavanju lažnih bogova. On objašnjava razliku između nastojanja da se ugodi Bogu i pokušaja da se ugodi ljudima: „Dobro je prorokovao Isaija za vas licemere, kao što je pisano: ovi ljudi usnama me poštuju, a srce njihovo daleko stoji od mene. No zaludu

me poštuju učeći naukama, zapovestima ljudskim... *dobro ukidate zapovest Božju da svoj običaj sačuvate.*" (Marko 7,69)

Vaskrs je ljudska tradicija, a ne Božja zapovest. Ali on je i više od toga. To je paganski ljudski običaj, koji je kao i ostali običaji u vezi sa klanjanjem lažnim bogovima. Isus i Njegovi apostoli nikad ne bi odobrili njegovo svetkovanje jer meša paganizam sa navodno hrišćanskom simbolikom i obredima. On potiče iz drevnih prehrišćanskih rituala plodnosti.

I zaista, većina uskršnjih simbola otkriva da je taj praznik u stvari prevara nametnuta dobronamernim ljudima koji nisu ni slutili o čemu je zapravo reč. Bog želi da Mu se molimo duhom i istinom (Jovan 4,23.24), a ne da obnavljamo stare običaje koji su nekad korišćeni prilikom klanjanja drugim bogovima.

Isusova uputstva ostaju nepromenjena

Kad bi Isus danas hodao prašnjavim putevima Galileje, da li bi slavio Vaskrs? Sigurno da ne bi. Bio bi dosledan, jer On se ne menja (Jevrejima 13,8).

Svako ko želi da bude ispravan prema Bogu, ko želi da bude pravi Hristov učenik, učenik najvećeg Učitelja, pažljivo će preispitati svoja uverenja i praksu da bi ustanovio da li su u skladu sa Biblijom. Takva osoba neće ni pokušavati da slavi Boga drevnim idolopokloničkim običajima, kršeći time Njegove izričite zapovesti (5. Mojsijeva 12,29-32; 2. Korinćanima 6, 14-18; 7,1). Vaskrs je, kao što smo već videli, pun idolopokloničkih simbola.

Jednostavno tvrđenje da je nešto hrišćansko ili da se čini na slavu Bogu ne čini takvu praksu prihvatljivom za Boga. Vaskrs ne predstavlja vaskrslog Isusa Hrista. Ma koliko to bilo teško priznati, on je pre samo nastavak rituala kojim su paganski narodi hiljadama godina slavili svoje nepostojeće bogove. Ako želimo da izbegnemo nesreće koje su proroci predskazali za one koji ovozemaljsko stavljaju ispred Boga, onda se moramo pokajati što sledimo običaje koji Ga obeščaćuju (Otkrivenje 18, 15).

Bog bi više voleo kad bismo Ga slavili i poštovali prema uputstvima koje je On dao u svojoj Reči. Tada bi nas mogao upotrebiti kao predstavnike svog svetog Sina, našeg Spasitelja i Mesije, koji će ponovo doći na Zemlju. Ljudima se ne može uputiti uzvišeniji poziv.
